

EL CORRIOL CAMANEGRE AL BAIX PENEDÈS

2020

geven
Grup Ecologista
del Vendrell i Baix Penedès

El corriol camanegre (*Charadrius alexandrinus*) és un ocell amenaçat que nidifica a les platges del nostre litoral. Les seves principals amenaces són la pèrdua d'hàbitat provocada principalment per la urbanització del litoral i l'ús i gestió de les platges durant la seva època de cria, que coincideix amb la temporada turística.

En aquest document s'exposen els resultats de la temporada 2020 i proposem actuacions per millorar els hàbitats on cria i s'alimenta aquesta espècie, amb l'objectiu d'estabilitzar i donar continuïtat a llarg termini a la població present a les platges del Baix Penedès.

EL CORRIOL CAMANEGRE

EL CORRIOL CAMANEGRE AL BAIX PENEDÈS

El litoral del Baix Penedès té un gran potencial per albergar una població nidificant estable i abundant i transformar-se en un punt de dispersió cap a altres zones litorals. Actualment l'èxit reproductiu acostuma a ser baix i la població es veu contínuament amenaçada pels usos i la gestió incorrectes dels seus hàbitats.

D'altra banda, els tres municipis costaners de la comarca tenen punts estratègics que són propicis per a la cria d'aquesta au amenaçada. Una vegada identificats els fronts febles de cada localitat, proposem una gestió adaptativa concreta per a cada cas que permeti la convivència entre l'ús públic en zones hiperurbanitzades i la biodiversitat.

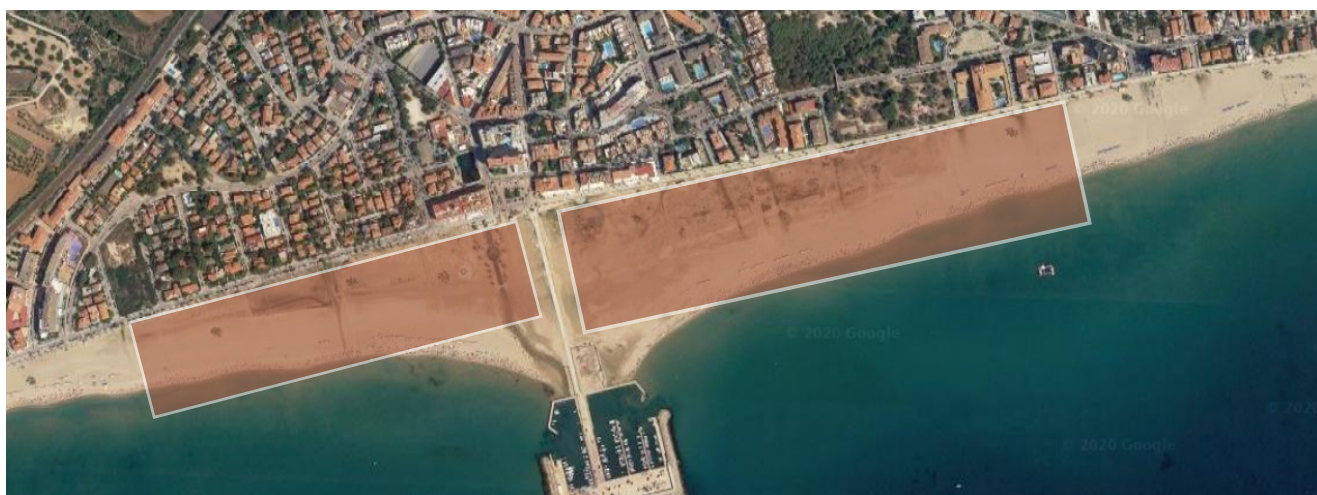
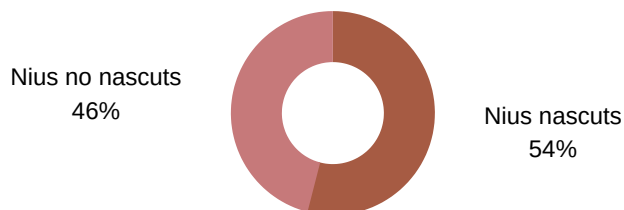
Aquestes propostes es basen en la presència de, com a mínim, un espai gestionat com a zona renaturalitzada a cada municipi: la platja de l'espigó número 7 de Cunit, la llacuna de la banda nord del port de Segur de Calafell i les Madrigueres a Sant Salvador. Aquests punts han de tenir abalisaments amples i fixes que garanteixin l'hàbitat mínim i espais lliures de pas durant tot l'any. A la vegada, funcionen com a espais de recuperació de la biodiversitat que s'ha perdut al llarg del temps, pròpia del nostre litoral.

També és important gestionar la resta d'espais on nidifiquen amb sistemes d'abalisaments flexibles que regulin els usos segons l'època de l'any, però sempre prioritzant la conservació de l'espècie.

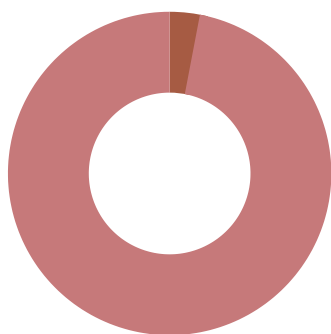

COMA-RUGA

A les platges de Coma-ruga s'han detectat **13 nius** de corriol camanegre. Aquesta dada és un rècord comparat amb els últims anys. La situació excepcional que s'ha viscut aquest any combinada amb el temporal Glòria va propiciar que moltes parelles escollissin aquesta platja per fer els seus nius. Es van detectar des del 9 d'abril al 26 de maig i a un **54%** dels nius van néixer els pollets.

Polls volanders
3%

Polls morts
97%

La supervivència dels pollets nascuts ha sigut extremadament baixa. De tots els ous que podrien haver nascut, només 1 pollet dels 39 potencials ha sobreviscut. Algunes parelles, un cop els pollets han nascut, es traslladen a les Madrigueres, on tenen diferents punts d'alimentació tancats al públic que fan augmentar les possibilitats de sobreviure. Va ser un d'aquests pollets que es va desplaçar fins a les Madrigueres el que ha pogut arribar a juvenil volander.

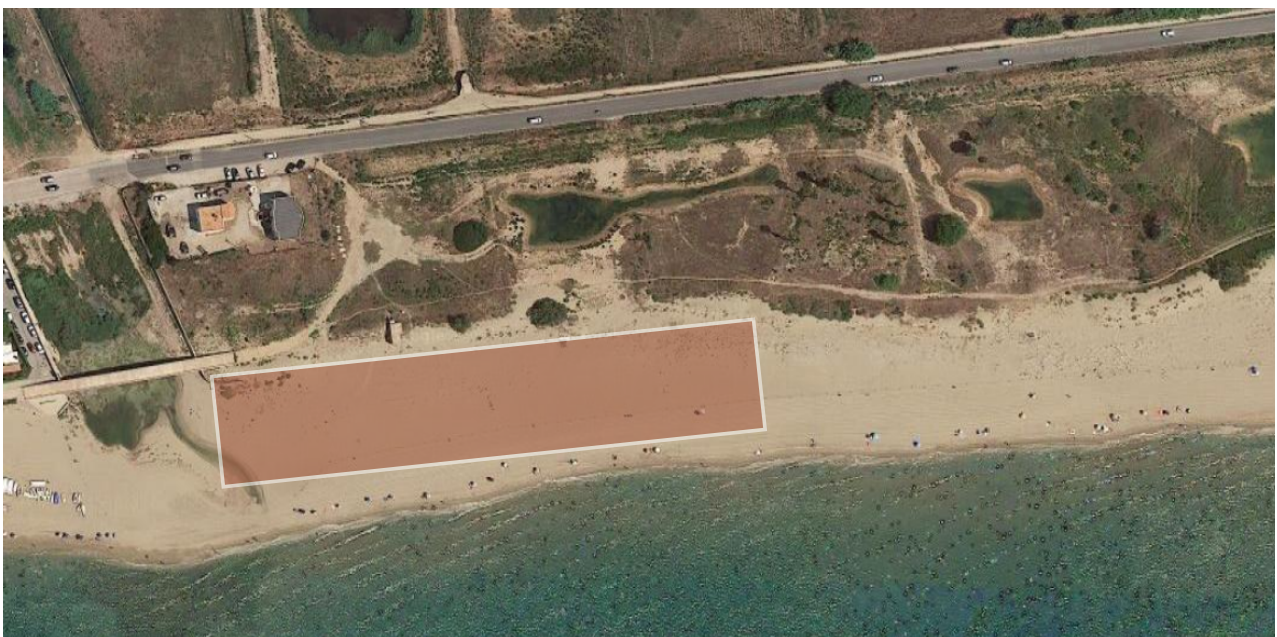
Tot i que alguns polls han mort per depredació natural de xoriguers i garses, l'ús incorrecte de les zones abalisades per part dels usuaris i les constants intrusions de gossos a la platja han fet que una temporada que podria haver estat un èxit sigui tot un fracàs.

LES MADRIGUERES

Pel que fa a les Madrigueres, una parella ha fet 2 nius, propers al búnquer igual que en anys anteriors, i una altra ha fet la seva posta davant la llacuna allargada, a tocar de l'abaliment. Si comparem amb altres anys (nidifiquen a la zona d'ençà que es va abalisar el 2016), han disminuït el nombre de parelles i de nius en aquesta zona: el 2019 va haver-hi 7 nius de 3 parelles. També sembla que han deixat d'utilitzar com a zona de nidificació el sector més proper al Sanatori, on segurament el creixement de les plantacions realitzades el 2016 ha fet que es perdi l'hàbitat idoni perquè el corriol pugui nidificar.

Pel que fa a la supervivència dels pollets, del primer niu albirat, els 3 polls han arribat a volar, del segon (davant de la llacuna allargada) tots van ser depredats per una garsa. Del tercer niu, de la mateixa femella que el primer, n'ha sobreviscut 1.

Finalment, també cal esmentar que anys enrere a l'estiu, tots els corriols de les platges del Vendrell es concentraven a la desembocadura de la Riera de la Bisbal (van arribar a detectar-se concentracions de més de 20 exemplars). Enguany, però, la presència de corriols en aquest sector ha estat molt menor, entre 7 i 11 exemplars. Aquest fet pot ser atribuït a la dispersió de l'espècie en les noves zones de cria a Calafell i Cunit, a la construcció de la passera que creua la Riera o a l'accés pels banyistes a la platja del costat del búnquer.

PROPOSTES DE GESTIÓ AL MUNICIPI DEL VENDRELL

GESTIÓ DE LES ZONES DE NIDIFICACIÓ I ALIMENTACIÓ A COMA-RUGA

Les platges del voltant del port a Coma-ruga tenen unes característiques ideals per la nidificació i alimentació del corriol. S'ha pogut observar que algunes parelles porten els polls a la desembocadura de la Riera de la Bisbal i a les Madrigueres un cop han nascut, aquest fet és un indicador de la dificultat que tenen per trobar punts d'alimentació sense molèsties a la zona de Coma-ruga. Durant el confinament també s'ha observat preferència per part de l'espècie per nidificar a la zona nua de vegetació, que de manera natural quedaria situada al davant del primer cordó dunar (zona marcada al mapa).

És important instal·lar abalisaments mòbils al voltant dels nius, així com abalisaments semifixes (de març a agost) a les zones d'alimentació (Figura 1 i 2). Aquesta gestió adaptativa permetrà eliminar la pressió de les zones de cria i per tant, que es puguin alimentar i tenir cura dels pollets sense tantes molèsties.

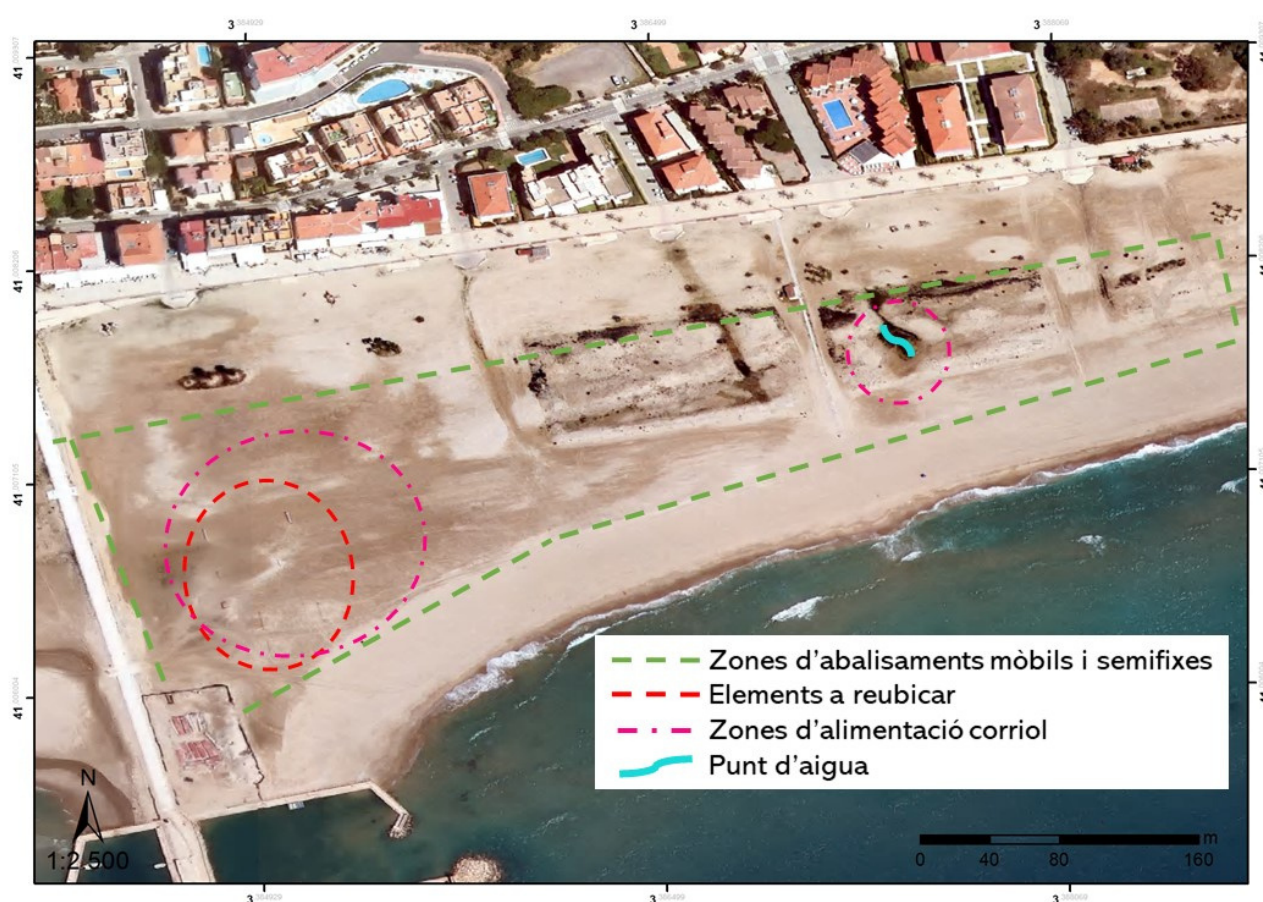

Figura 1. Ortofoto de la zona de nidificació de la zona est del port de Coma-ruga on es proposen i assenyalen els canvis i millores d'hàbitat pel benefici de l'espècie

Un dels problemes greus ha estat la contínua intrusió de gossos sense lligar a les zones de cria, per tant és imprescindible millorar la senyalització informativa i prohibitiva a les entrades de les platges i a punts estratègics, deixant clara la prohibició d'entrar amb gossos a la platja i la prohibició de travessar les zones abalisades i, alhora, incrementar els serveis de vigilància i sanció amb la col·laboració de Policia Local i Agents Rurals.

D'altra banda, és necessari traslladar usos incompatibles, com les zones esportives, a zones adjacents lluny dels punts de nidificació i cria (Figura 1 i 2).

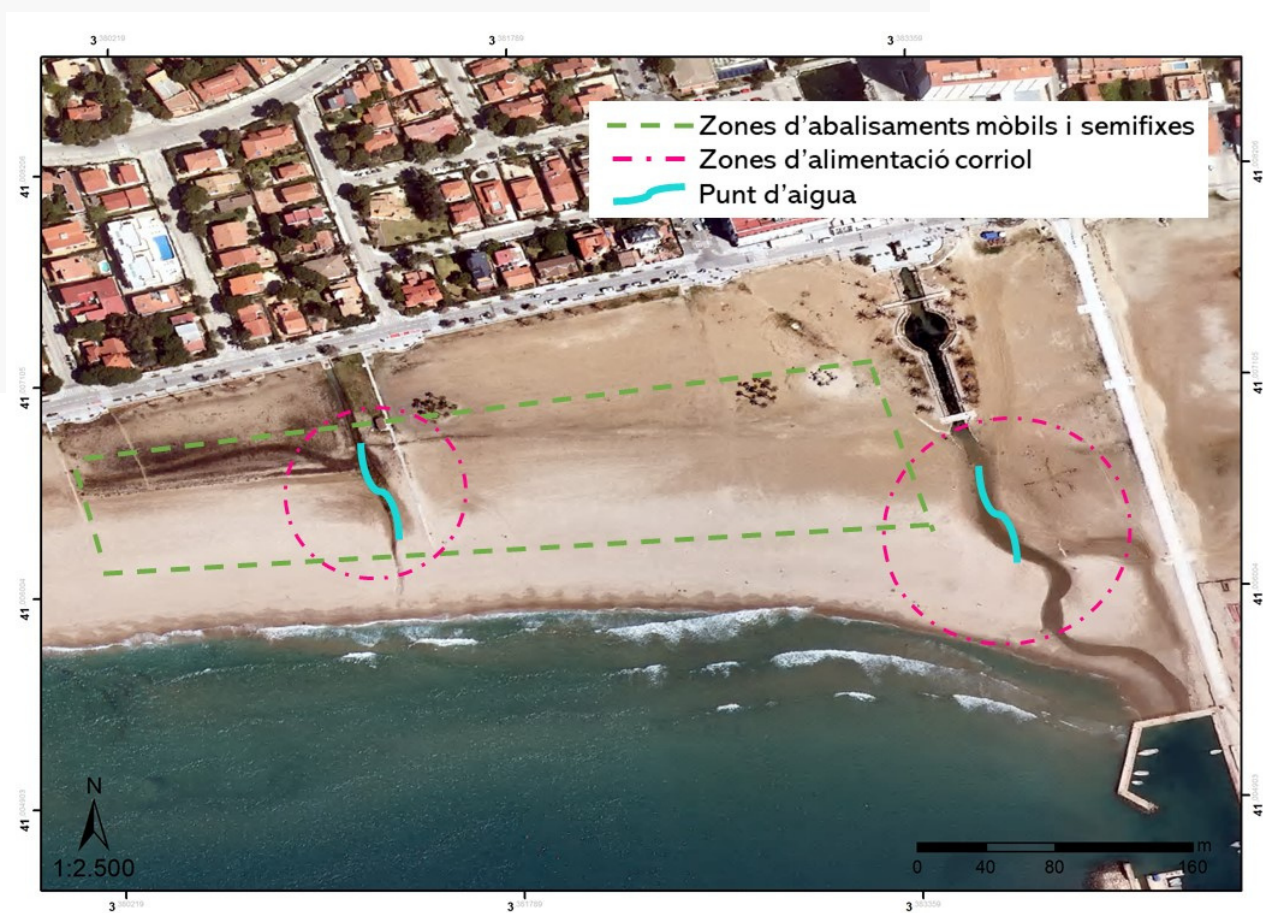

Figura 2. Ortofoto de la zona de nidificació de la zona oest del port de Coma-ruga on es proposen i assenyalen els canvis i millores d'hàbitat pel benefici de l'espècie.

GESTIÓ DE LES ZONES DE NIDIFICACIÓ I ALIMENTACIÓ A LES MADRIGUERES

En el cas de les Madrigueres ens trobem amb un projecte de renaturalització iniciat pel qual s'ha entregat una proposta de Pla de gestió de l'espai a l'Ajuntament del Vendrell. En aquest pla es proposen accions encaminades a gestionar i realitzar millores dels hàbitats tenint en compte el corriol camanegre.

Una de les accions és realitzar un estudi que contempli millorar la funcionalitat dels sistemes presents tenint en compte la presència del corriol camanegre, que inclogui:

- Continuar amb la suavització dels talussos de les llacunes a la vegada que s'amplien i s'augmenta la connectivitat entre elles. Així, es facilitarà l'aparició de zones d'inundació intermitent i/o zones hipersalines vinculades a les llacunes, idònies per l'aparició d'hàbitats i ambients ideals per a les aus límicoles. El 2018 es van crear zones d'aquest tipus i funcionen com a punt d'alimentació i/o d'hàbitat de cria. D'aquestes accions es beneficien altres espècies d'aus, com el cames llargues (*Himantopus himantopus*), que el podem veure habitualment en aquests ambients.
- Instal·lar sistemes de captació de sorra, sense necessitat de realitzar plantacions de vegetació (se sap que la vegetació excessiva provoca problemes a l'espècie a l'hora de nidificar, com sembla que ja està passant el sector més proper al Sanatori).
- Eliminar vegetació exòtica i no retirar i potenciar les restes marines naturals que arriben amb els temporals.

- L'eliminació de motes de material exogen augmentant la connectivitat de les llacunes amb el mar (Figura 3).
- Evitar el pas de maquinària per la sorra i realitzar la neteja de residus de forma manual i controlada.
- Respecte a la senyalització s'hauria d'augmentar i millorar, especialment la destinada a la prohibició de l'entrada de gossos i incidir en una major vigilància per evitar-ho, demanant la col·laboració expressa de la Policia Local i els Agents Rurals.

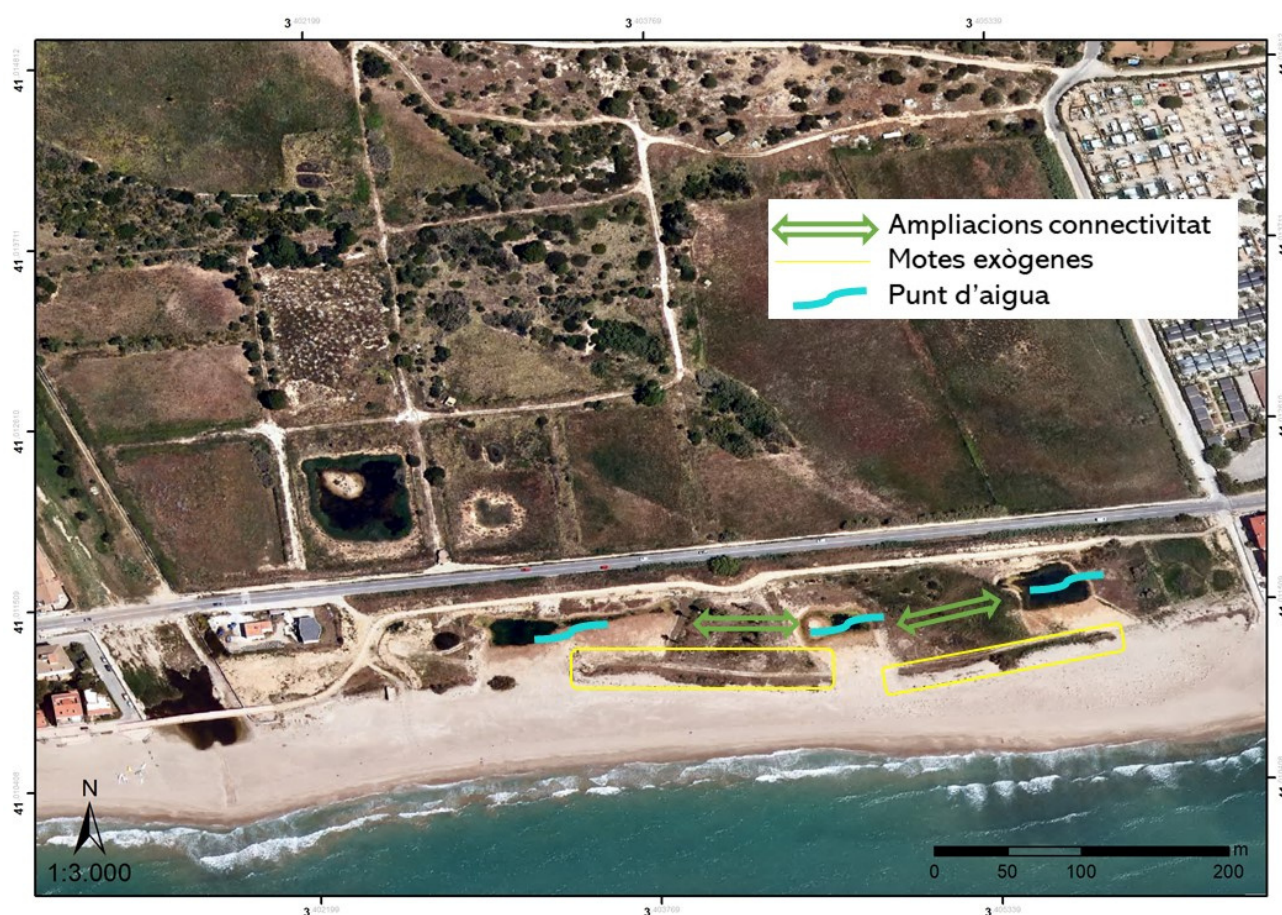

Figura 3. Ortofoto de la zona de nidificació a les Madrigueres on es proposen i assenyalen els canvis i millores d'hàbitat pel benefici de l'espècie.

SEGUR DE CALAFELL

A la zona sud del port de Segur de Calafell trobem un espai molt similar al port de Coma-ruga amb punts humits i d'alimentació i zones de sorra amples i nues per la nidificació. Els corriols han efectuat 6 postes. Feia anys que cap parella nidificava al municipi. Per tant, és una dada molt interessant que ens pot indicar l'efecte positiu que ha tingut el confinament al respecte. La major part dels pollets d'aquests nius han sobreviscut, només hi ha hagut alguna depredació puntual per part d'exemplars de gavina corsa (*Larus audouinii*)

L'èxit reproductiu d'enguany a la zona segurament és degut a diversos factors, en destaquem els següents:

- Escassetat de depredadors naturals com garses o xoriguers.
- Bon sistema d'abalissaments mòbils instal·lat per part del Gepec amb el suport de l'Ajuntament.
- Nius molt localitzats i concentrats en una zona concreta, fàcilment controlables pels treballadors municipals i voluntaris durant les seves tasques de vigilància.

El corriol al Baix Penedès s'ha d'entendre com a una única població. Per això, les condicions de baixa pertorbació a la platja d'enguany han permès que s'estableixin parelles en llocs normalment molt freqüentats per les persones. És probable que parelles que van perdre la posta a llocs propers com Coma-ruga, es traslladessin a punts propicis pròxims, com Calafell. Aquest fet probablement ens indica que és factible establir nuclis de cria estables a tots els municipis del litoral de la comarca i que hi ha moviment de parelles reproductores entre els diferents espais propicis per l'espècie.

PROPOSTES DE GESTIÓ AL MUNICIPI DE CALAFELL

GESTIÓ DE LES ZONES DE NIDIFICACIÓ I ALIMENTACIÓ DE LA ZONA EST DEL PORT

De la mateixa manera que el port de Coma-ruga, el port de Segur de Calafell ha provocat l'acumulació de sorra al seu voltant. Aquest fet, sumat a la presència de punts humits, ha propiciat l'aparició d'ambients ideals per a la nidificació de l'espècie. Precisament en aquest port trobem una de les llacunes litorals més grans de la comarca. Tot i que la intenció inicial de l'excavació d'aquesta llacuna era la de crear una zona naturalitzada, considerem que a la pràctica no fa aquesta funció a causa del planejament inicial del projecte i les dificultats associades a trobar-se en una zona hiperurbanitzada.

Així i tot, creiem que aquest punt té potencial per convertir-se en un dels principals punts de cria de la comarca. A través de la gestió i millora dels seus hàbitats, l'espècie pot arribar a aprofitar la llacuna i zones adjacents com àrees de cria i alimentació, cosa que ara no fa o ho fa de manera molt puntual. Per tant, proposem realitzar un estudi previ que tingui en compte tant la presència de l'espècie com la funcionalitat del sistema llacunar i dunar, on s'haurien de contemplar les següents accions:

- L'eliminació de motes de material exogen (falses dunes), per tal de facilitar la connectivitat de la llacuna amb el mar a la vegada que se suavitzen pendents i s'elimina l'excés de vegetació (Figura 4). D'aquesta manera es millora la funcionalitat de la llacuna i es propicia l'aparició de zones hipersalines inundables (depenent de la variabilitat del nivell d'aigua de la llacuna) vinculades a aquesta. Aquestes zones faciliten l'accés a l'aigua d'aus limícoles com el corriol camanegre, transformant-se en punts d'alimentació i de cria dels pollets.
- Eliminar la passarel·la que travessa la llacuna pel centre i crear un itinerari circular a la vegada que s'amplia la zona abalisada fins a l'altura del carrer de la Garona, deixant fora la zona de bany tal com s'observa a la imatge.
- Traslladar usos incompatibles cap a platges adjacents (zona esportiva).
- Instal·lar punts d'observació de fauna i del paisatge en zones estratègiques.
- Valorar la utilització de sistemes o metodologies de captació de sorra per tal d'afavorir l'aparició de sistemes dunars, evitant o reduint al mínim la plantació d'espècies vegetals
- Senyalitzar la zona, especialment amb cartells de prohibició de pas a les zones abalisades i l'entrada de gossos.

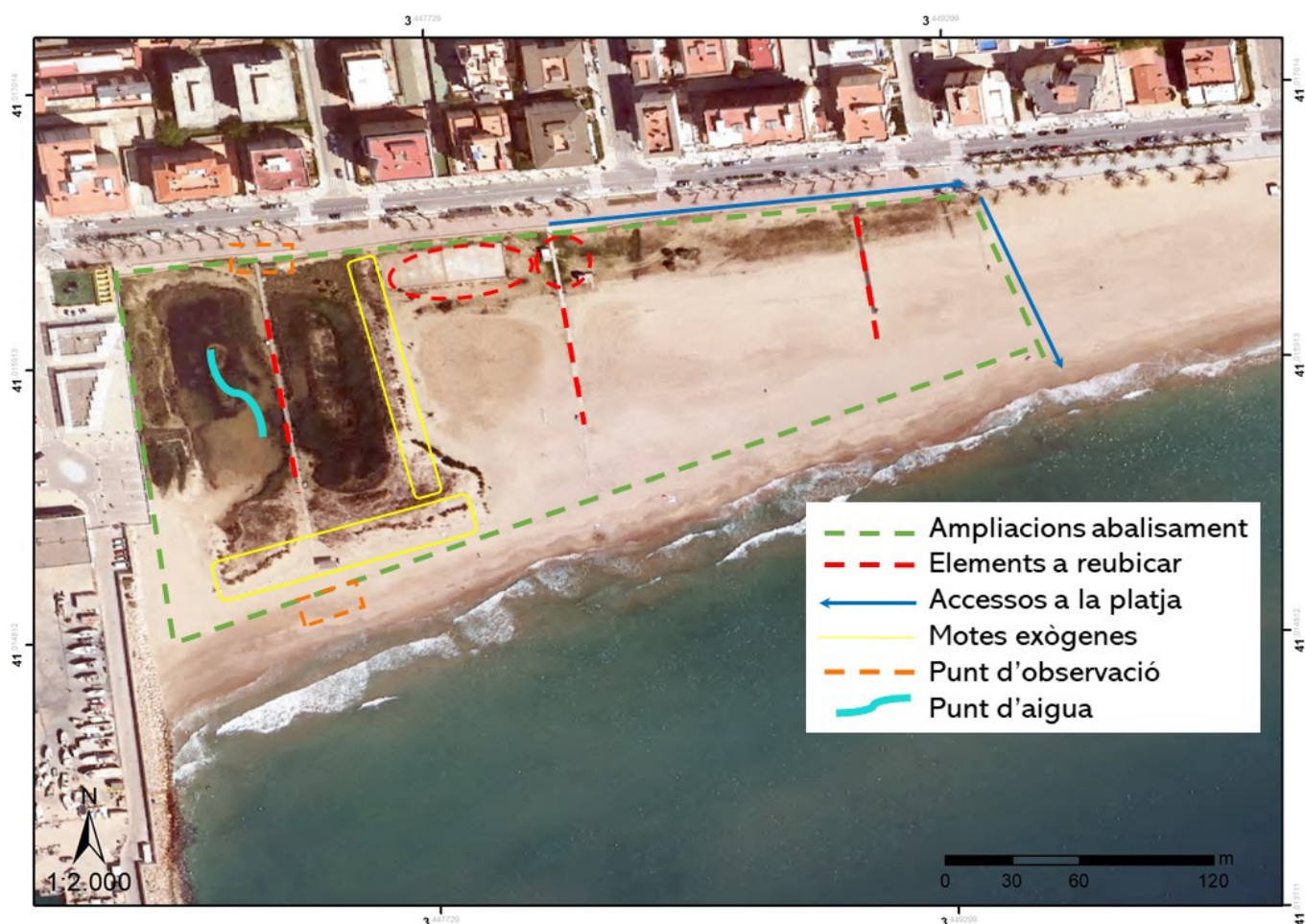

Figura 4. Ortofoto de la zona de nidificació de la zona est del port de Segur de Calafell on es proposen i assenyalen els canvis i millores d'hàbitat pel benefici de l'espècie.

GESTIÓ DE LES ZONES DE NIDIFICACIÓ I ALIMENTACIÓ DE LA ZONA OEST DEL PORT

Es tracta d'una zona interessant on és factible establir i establitzar nous punts de cria. Proposem una gestió basada en els abalisaments mòbils i semifixes a les zones d'alimentació, traslladar usos incompatibles cap a platges adjacents (guinguetes, petanca...) i reforçar el sistema de senyalització. Seria adient col·locar els abalisaments fixes o semifixes (retirats a la tardor i hivern) en aquells punts d'inundació temporal i d'alimentació de l'espècie per tal d'assegurar certes zones més tranquil·les (Figura 5).

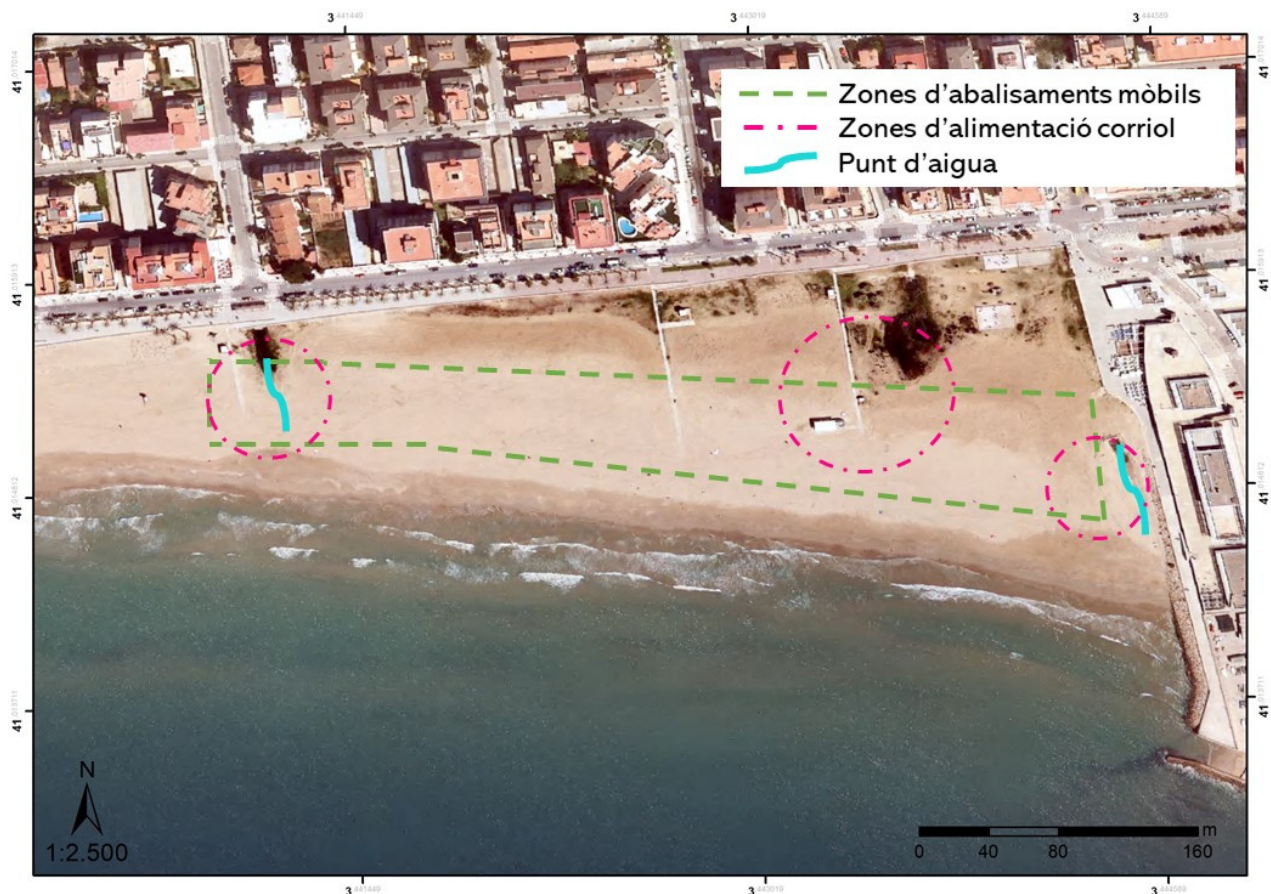

Figura 5. Ortofoto de la zona de nidificació de la zona oest del port de Segur de Calafell on es proposen i assenyalen els canvis i millores d'hàbitat pel benefici de l'espècie.

CUNIT

La zona de nidificació a Cunit és al voltant del torrent d'en Pedro i la mateixa població fa ús de la platja de les gavines de Cubelles. Durant aquesta temporada han realitzat 6 nius. Dels possibles 18 pollets, només 2 han sobreviscut.

Com ha passat a altres localitats costaneres, gràcies a la tranquil·litat que ha proporcionat el confinament, l'espècie ha nidificat fora de les zones abalisades. Per tant, han utilitzat àrees que utilitzarien de manera natural la resta de temporades si no hi hagués una freqüentació elevada de persones.

Alxí i tot, els gossos sense lligar també han estat un problema en aquestes platges, sense permetre la calma i protecció que aquesta espècie i els seus polls necessiten per sobreviure.

PROPOSTES DE GESTIÓ AL MUNICIPI DE CUNIT

GESTIÓ DE LES ZONES DE NIDIFICACIÓ I ALIMENTACIÓ A CUNIT

A la platja de llevant de Cunit, concretament a l'espigó número 7, trobem la zona on es concentren les parelles nidificants. Durant els anys 2015 i 2016 es van ampliar abalisaments i es van millorar alguns hàbitats com la desembocadura del Torrent d'En Pedro amb la col·laboració del GEVEN. Actualment proposem ampliar els abalisaments fins a les zones de bany, deixant dos accessos principals a aquestes. També és primordial traslladar els usos que es fan de l'espai, com les guinguetes i les zones esportives a les platges adjacents, incompatibles amb la conservació de l'espècie, com es pot veure a la Figura 6.

No recomanem realitzar cap plantació, ja que l'espècie és molt sensible a la presència de vegetació excessiva, però pot ser adequat realitzar un estudi per instal·lar captadors de sorra o sistemes similars per tal de recuperar el front dunar. Això permetria la colonització natural de la flora, millorant l'hàbitat i augmentant d'aquesta manera la quantitat sorra disponible. Aquestes accions haurien d'anar acompanyades d'una intervenció similar a la platja de les gavines de la població veïna de Cubelles, ja que també forma part de la mateixa zona de nidificació.

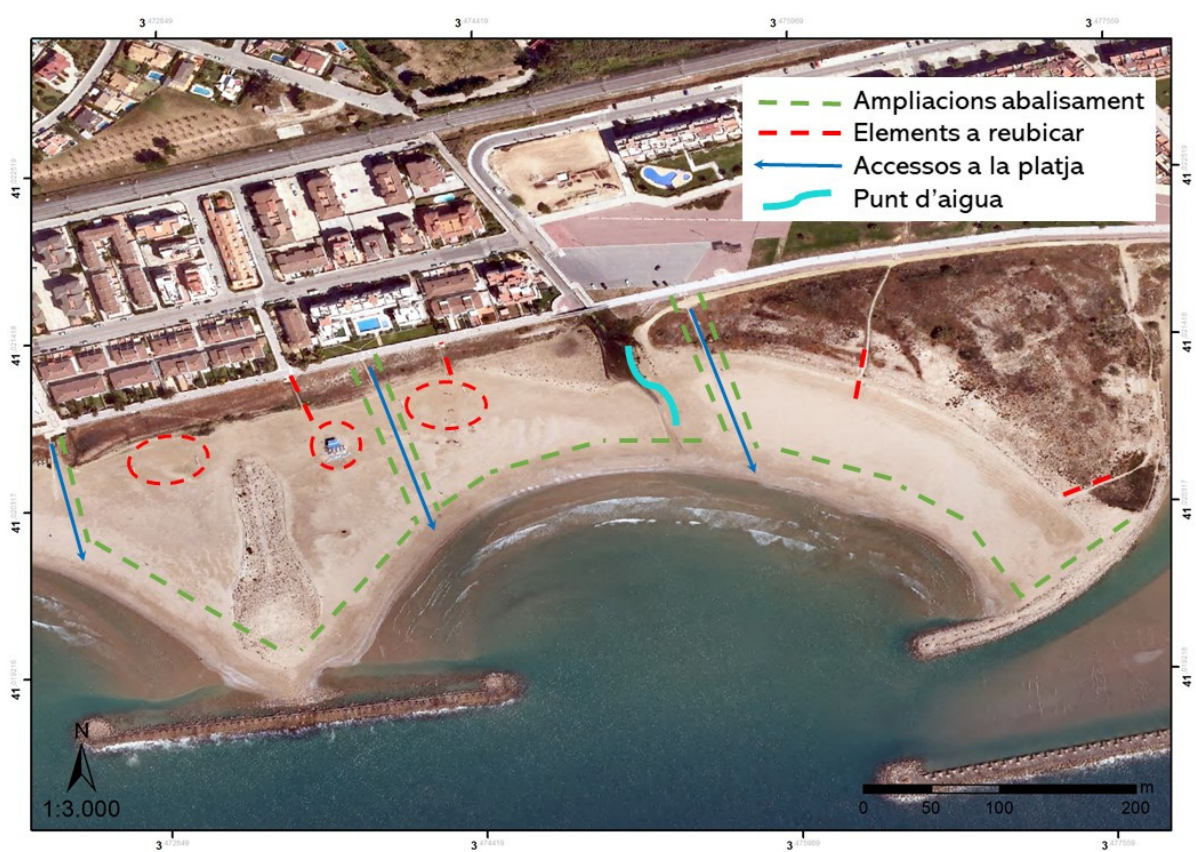

Figura 6. Ortofoto de la zona de nidificació de Cunit on es proposen i assenyalen els canvis i millores d'hàbitat pel benefici de l'espècie.

MESURES COJUNTES AL BAIX Penedès

Hi ha certes mesures que s'han d'efectuar a totes les platges on nidifiqui el corriol, com evitar l'accés de gossos a les platges, com a mínim durant tota l'època de nidificació, de març fins a setembre.

Per fer-ho, és imprescindible una campanya informativa i divulgativa eficaç, una senyalització clara, incrementar la vigilància en els períodes més crítics i aplicar mesures sancionadores quan sigui necessari. En aquest sentit, s'han de revisar les ordenances municipals dels respectius municipis per garantir que es disposa de la cobertura legal per poder aplicar sancions, si s'escau.

Una altra problemàtica d'aquestes platges són els gats domèstics ensalvatgits, per tant seria convenient avaluar la incidència que tenen aquests animals i les colònies properes en les àrees de nidificació i alimentació de l'espècie.

L'educació ambiental i la divulgació és fonamental per garantir la continuïtat del corriol camanegre a les nostres platges. És interessant fomentar les accions de voluntariat però s'han d'efectuar sense substituir les tasques dels tècnics professionals ni les responsabilitats de les administracions.

Així, volem remarcar la necessitat del treball conjunt i coordinació entre les administracions i els ajuntaments dels diferents municipis i les entitats, ja que la situació actual del corriol camanegre a la comarca només millorarà si es dirigeixen els esforços en la mateixa direcció amb un objectiu comú. El compromís dels ajuntaments i de la Generalitat és de vital importància perquè la població de l'espècie sobrevisqui a mitjà i llarg termini. Per això també ens sembla prioritària una gestió coordinada amb les comarques del Garraf i Tarragonès, que permeti tenir una visió de la població a tota la costa daurada.

Recordem que la protecció del corriol camanegre és una via per incrementar la riquesa específica i paisatgística dels nostres litorals. Si cuidem el corriol camanegre, cuidem els ecosistemes litorals i totes les espècies de flora i fauna que alberguen.

Informe elaborat pel Grup Ecologista del Vendrell i el Baix Penedès.
www.geven.cat

Equip de redacció:

Mora Gimeno Efron - Biòloga

Ricardo Collado Tortosa - Biòleg

Elena Roca Caro - Biòloga Ambiental

Volem agrair la col·laboració del cos d'Agents Rurals i la cessió de les fotografies a l'Alberto García, la Teresa Agulles i en Javier Roca.

geven
Grup Ecologista
del Vendrell i Baix Penedès